

سۆزوم يئره آغير گلير

پرويز سودى (دالغا)

انتشارات بينار

۱۳۸۸

سودی، پرویز، ۱۳۴۷
سوزوم یثره آغیر گلیر، پرویز سودی - دالغا
زنجان: پینار، ۱۳۸۷
۱ ج --- ۶-۴۹-۲۶۶۸-۹۶۴-۹۸۷
شعر ترکی قرن ۱۴ - ایران -
PL ۱۳۸۷ ۹ س ۸۵ / ۳۱۴
۸۹۴ / ۳۶۱۱
۱۳۱۳۰۴۵

سوزوم یثره آغیر گلیر / پرویز سودی (دالغا) / پینار ۱۳۸۸
قابیلیغین طرحی: سیده سولماز محمودیان / خط یازان: استاد اکبر یوسفی
شابک: ۶ - ۴۹ - ۲۶۶۸ - ۹۶۴ - ۹۷۸ / تیراژ: ۱۰۰۰ / چاپ دونه سی: اول
قیمت: ۱۵۰۰ تومن

کرج - چهارراه طالقانی - ابتدای طالقانی شمالی - خیابان شهروز - پلاک ۹۰
تماس با ناشر:

۰۲۶۱۲۲۲۸۴۹۶-۰۹۳۵۷۲۸۳۹۲۳-۰۹۱۲۳۴۱۶۱۸۳

E-mail: pinar_1384@yahoo.com

www.tarla-roshan.blogfa.com

آدامسىزلىقدان، بىرسۆيۈدە دالالانان شاعىرىن چىكايە سى، دىيىرلر: « نىچە نفر بىر تەر فىكىر اتتسە لر، دىمك اولار او آداملار اصلن فىكىر اتتىرلر ». بو سۆزون كۆكۈنە گىتدىكجە، اونو بىر كلىشە و شابلون كىمى نظره آلاراق، هر بىر موضوعيا ياراشار گۇروروك. مثلىن او سۆزون اساسىندا دىمك اولار:

« نىچە شاعىر بىر تەر شىعر سۆيلىسەر، يعنى او نىچە شاعىر اصلن شىعر سۆيلىمىرلر. »
« دالفا » تخلصلو، پرويز سودى نىن شىعرى، ھىچ بىر كىمسە يە بىزەمىر. من اونون سۆزلىرىنى ھىچ بىر كىمسە نىن شىعرىنە اوخشامادىنى اوچون؛ آندى آچىق و باشى اوچاللىقا، حقيقتن شىعر دىئە بىلە رم. دالغانىن شىعرى اولكە مېزىن بۇيوك شەرلرىندىن اولان، اصىل و زەدەلمە مىش، مدنيتلى زىنگاين دوزگون و اورزىنال مىلىگىنى، اۆز گوزگوسوندە پارلاتماقداير. من بو ادعامىن اثباتىنا عزيز اوخوجولاردان ايستە يىرم؛ بو كىتابىن شىعرلىرىنى نظر دقتىلە اوخوسونلار. حتمن بو اولكە نىن مىللىتىندە خاص بىر روحيە نى، اۆزل بىر دونيا گۇرۇشونو و دورو بىر اومانىزمى، آيدىنچاسىنا دالغانىن سۆزلىرىندە گۆرەجكسىنىز. آنا دىلىمىزىن گوزگوسوندە موختلىف و چىشىدىلى عالملىرى تاماشا اتتىمك اولار و منجە بو تنوع و آلايىلالىق، بو خالقىن شاعىرلىرى نىن مستقل و البته ائلىمىزە بىر گۇرونمىز سايىلا باغلى اولماسىنى بللىدىرير.

دالفا توركونو بىر دىلچى و آكادىمىسىن كىمى يوخ، بلكە بىر شاعىر كىمى دوشونمك دەدير. بىللە بىر دوشونجە، اونو خالقىدان آيىرا بىلمىز. چونكى دوشونجە آكادىمىك اولدوقچا؛ او قدر، خالقىن نىسگىللى و عىنى حالدا، طنطنەلى ياشام طرزىندىن اوزاقلاشىپ و رسمى بوجاقلار، رسمىت لە سىغىناجاقدىر. آما توركونو شاعىرئانە دوشونمك، شاعىرى و سۆلىرى، بو دىلىن اوسطورە لرىنە و ازلى خاطرەلرىنە ياخىنلاشدىرير. بىزىم اوسطورەلرىمىز و ازلى خاطرەمىز بو دىلىن روخوندا و هر بىر كلمەسىندە گىزلەنىيدىر. منجە او روحو و او خاطىراتى، تىكجە اردم، ھونر و شاعىرئانە ياخىشلا كىشف اتتىمك اولار.

شىعر اۋزو، فى دانە بىر عىرفانى گىندىش و معنا عالمىندە دالماقدىر. اىستر بو گىندىش « ارسطونى » اولسون و يىرلردە سئىر اتتىن؛ اىسترسە « افلاطونى » اولسون و گۆلىرى بارماقلا گۇسترسىن. شىعر، مادى چتىنلىك و دارىسقال لىقدان و ھا بىللە مادى گىنچرگى ھوس و

جذبەلەردن قاچماق و ابدى بىر سەادت و پوزولماز بىر لذتى آختارماقدىر. ايندىسە دالغانىن شئەرلىرى بونلاردان علاوه غزل فورماسىندا، دوغرودان انلە بىر عالملى ترسىم اتمەك دەيدىر. آما بو سۆزون آماجى، دالغانى بىر منزوى و اۆز فردييتىندە قالان بىر شاعىر گۆستىرمەك دئيىل؛ من اونون اومانىزمىنى و انسان ستورلىگىنى و شئەرلىرىنىن عىرفانى - انسانى مضمونلارلا دوپ دولو اولدوغونو « رئالىستى عىرفان » آدلاندىرىرام.

مضموندان گىچەرك، دالغانىن شئەرى توركوموزون چىشىدلى و گنىش دونياسى نىن، ان گۆزل بىر حىصەسىنى، اصل و ال دىمەمىش گۆستەرىر. اۆلكەمىزدە ايندى يە كىمى دقەلرلە توركچە شئەرلەر يايلىمىشىدىر، آما منجە كلاسىك و رسمى باخىشلاردان اوزاق، « بىداهە و باشقا » بىر شئەر، آز اوزە چىخمىشىدى. بىداهە و باشقا دىمەكەن منىم آماجىم، يىنىلىك ياراتماق دئيىل، بلكە توركچەنى درىن مضمونلارلا (البته اونوندا ضرورتى يوخدور) خالق روحياتىنا و حسلىرىنە اويغون گۆستىرمەكدير. منجە دالغا رسمى و « آغ ياخالى آدم » اولمادىغىنا و دائىم زحمتە قاتلانان آدمالارلا قونوشدوغونا گۆرە، دىلىن لاپ او ايچ جىلخاسىلا ياشاير و بو آز بىر بختورلىك و سەادت دئيىل. اصلن قويون، سۆزون لاپ دوزونو دئيىم؛ دالغا زنگان شەرىندە ياشايان يارىم مىليون توركون، ايچ لايەلرىندىن قاينايان بىر شاعىردىر و البته بو دا شئەرى، ادبىياتى، مدنيت و اردى درىن دوشونن آدمالار، داها بۆيوك بختورلىك و قدير بىلمەلى غنىمت دىر. ھربىر اوجاق، درىك و درگى بىر مىلتىن حياتىندا درىن اتمىلىر و تاثيرلر بوراخا بىلر. بىر ملىت، ملىت اولورسا، حتمن بىلە بىر اوجاقلار يارادا بىلر، سونرا او اوجاقلاردان متقابل تاثيرلر دە آلا بىلر. ۱۳۷۲ گونش ايلىندە ياراتان، زنگانلى « ايشىق » آدىندا ادبىيات و مدنيت درنە گى، بىلە بىر وظيفەنى داشىيردى. ايشىغىن ايلكىن ايللرىندىن، من بوتون گىچ و يىنى يىتمە شاعىر و يازارلارنىن شئەرلىرىنە و حىكايەلرىنە درىندىن قولاق آساردىم. او گونلر ھردىن بىر پارلاق اولدوزون شاھىدى اولوردوق. ايندىسە او اولدوزلارنى ھر بىرىسى بىر سۆز صاحىبى اولوب؛ ادبىياتىمىزنى گۆيوندە پارلايرلار.

پرويز سۇدى (دالغا) ايشىق درنە گى نىن ايلكىن و وفالى اعضاسىندان اولاراق، بىز ھفتەدە اونون باشقا و اۆزل شئەرىنى ائشىدردىك. او شئەرلر، ھامىنى فرحلىدىرىردى. آخى بىز زنگانلى تورك اولاراق انلە بىل اۆزوموزو اوخويوب، اۆزوموزو ائشىدردىك. ايلكىن فىلملرە باخىپ، گولوب، آغلایان، قديم آدمالار كىمى، بىزلر دە ايلكىن دقە اۆزوموزو شئەر گوزگوسوندە

گۆزۈپ؛ مسحور اولوردوق. گۆزل و تمیز تورکجه، تانیس نیسگیل و باشقا و بیداهه شعر.
اوندان علاوه، دالغانین شعری، بیزه ازلی خاطیره میزدن دانیشیردی؛ اوخویون:

فصیللر لاییندان دا، باش قالدیراق بیتمه ریک

ازل زیندانیندا، تپیکله ازیلمیشلریک

و ایندیهه بو بیته دریندن اوخویون:

قولاق وئر، گلیر تورپاغین اسکی زینگیلیتی سی

گۆررسن کیمین گۆز یاشیندان سیلیمیشلریک

و بو بیتده اینسان اوغلونون درده قاتلانماسی و یالچینلار چیریلماسی، بیر آجی تقدیر نظره
گلیر و البته اینسانین بۆیوکلوگو و عظمتی:

طیفانلار بئجردیب، کۆپوکلمیش اندازه میز

کی چیریلماسا یالچینا، بیز سئچیلیمیشلریک

دالغا آیری بیر غزلینده یارانیش مسأله سینی، ازلی بیر خاطیره کیمی بئله خاطیرلادیر؛ البته نه
گۆزل شطحاتلا :

« آشیق لالدر، قوپوز چیلغین، قویون شاعیر سۆزون یازسین

گۆزل اینسان یارانیش چاغ، آلیب تانری چامیر مندن

بیر الدن سس چیخار چیخماز، یاغیش سئل اولماسا ییخماز

دور آلا، آیری پالچیقان، منه بیر تای قاییر مندن »

و سونرا بئله سۆیله بیر:

« بیر زامان پالچیغا جان گلدی جانیم چیرییندی

پریرلر چال چاغیر ائتمکده، چامیر کئفلندی »

من دالغانین شعرینی بوتونلوقده آراشدیرماق ایسته میرم، آما گۆزه چارپان نئچه گۆزل نوکته
یه ایشاره ائدیرم.

۱ – دالغا، خالق دیلی ایله یاخیندان تانیس اولدوغو اوچون، رسمی کیتابلاردا یازیلماش کنايه
لردن گۆزلجه سینه فایدالانیر:

اود سالیب اگنیمه سئودا قیزان لامپا کیمی

خوتومو آلمادیلار توستو پولو کدن چیخدی

«خوتونو آلاق» كناية دیر بیر كیمسه نین ایش گوجونو آزالتماقدان، اوتونو آزالتماقدان، ایشدن سالماقدان و ...

۲- زنگان تورکوسونون اؤزل طرزینی، گؤزلیجه سینه معیار و ادبی دیلده گؤستریمک، پرویز سودی نین ان اؤنملی باجاریقلاریندان سایلییر. شاعیر لهجه طرزینی، ادبی دیله اوستون توتمور؛ عینی حالدا او طرزی ایشلمک له، شعرین هارالی اولدوغونو اوخوجویا بللندیریر:

بورا زنگان، خیوانلاردا اکیز آرخیندا

دئدی سون مشقیزی، ازیرله بیریز آرخیندا

آیریلیقدان قورغا کیمی، قوورولموشام هایانداسان؟

تاپماجاتک تاپیلماغان، اوز سالیرام آینالارا

آی خیالیمدا اوچان سئوگی، یالین ایله همیم

ساغلیغان باده له شیردیک، کی آذان چیریندی

دئدیلر نیله بیرن تک سؤیودون کؤلگه لیگین

سؤیله دیم، دالدا لاییر «دالغا» آدامسیز لیغینا

۳- بدیمی ترکیب لر(البته بوتونلوکله اصیل و دوغال شکلینده یعنی تورکوجه) و کنایه لر، بو شعر دفتрінده چوخ اوخونا جاق دیر. بونلار شاعیرین گوجلۇ خیالا مالک اولماسیندان علاوه، خالقین دا توکنمز سؤز خزینه سیندن اوخوجویا خبرلر وئیر:

«قیسیر قوشماجا»، «آجار بارماق»، «تانری اییی»، «چیلپاق کؤنول»، «کؤزرمیش گؤزلر»،

«آغیر کؤلگه»، «اؤگنی جسم»، «اود قالاسی» (شمع)، «تانریلی میخانه»، «گؤزو یاشلی

باریش»، «یوموشاق شعر»، «یاریاق اورک»، «سورونن کؤلگه لر»، «یوللارین سمفونوسو»

، «سو سمفونوسو» و ...

و سون سؤز اولاراق دئمهلیم، دالغا کیمی شاعیرلرین شعر، بوتون ادبیات سئونلره و آنا دیلیمیزین نیسگیلی دونیاسیلا یاشایانلار، بؤیوک غنیمت و اومودلو، آیدین گله جک دیر.

بیز بو شاعیرلرین شعر دونیاسیندا و سؤز گوزگوسونده، خالقیمیزین سعادتی، دیلیمیزین دیرچلمه سینی، ادبیاتیمیزین گلیشمه سینی و دنیا سویه سینده پارلاماسینی گؤروروک.

زنگان - یای - ۲۰۰۸ / ۱۲۸۷ علی محمد بیانی